

मी विठ्ठल पाहिला!

होय, 'मी विठ्ठल पाहिला!'

'न्यू जर्सी' ते 'पंढरपूर'च्या माझ्या पहिल्या-वहिल्या वारीत, एकदा-दोनदा नव्हे तर कैकदा मी विठ्ठल 'पाहिला', अनुभवला... कित्येक माऊलींच्या रुपात!

विश्वासच बसत नाही, माझी पंढरपूरची 'पायी वारी' पूर्ण झाली, किंबहुना माऊलीने ती पूर्ण करवून घेतली, खूप लोकांच्या स्वरूपात मदत पाठवून.

(आमच्या वारीतून काही ना काही कारणाने, आठ लोक, वारी पूर्ण न करता परत गेले.)

अजून आठवतंय, वारी सुरु होण्यापूर्वी साधारणतः एका महिन्यापूर्वी (म्हणजे २०१४ च्या मे महिन्यात), माझी अमेरिकेची मैत्रिण 'सौ. चित्रा भावे' हिच्याशी बोलणं झालं आणि तिच्याकडून ऐकलं, की वारीसाठी ती भारतात जाणार आहे. '२६० किलोमीटर्स' चा 'आळंदी ते पंढरपूर'चा पायी प्रवास १८ दिवसात करायचा! ...म्हणजे सरासरी २०-२२ किलोमीटर्स दर दिवशी चालायचं... म्हणजे Half-Marathon walk दर दिवशी, तेही रोज सलग इतके दिवस!! हे सगळं कुठेतरी खूपच उत्कंठापूर्ण वाटलं. अंतर्मनानी साद घातली, कौल दिला आणि आपणही यात भाग घ्यावा, अशी इच्छा निर्माण झाली. 'ठराविक चाकोरीतून न जाण्याचे स्वातंत्र्य' असलेल्या माझ्यातली राजश्री खडबडून जागी झाली. पण....

खरंतर मी मूळची नागपूरची आणि गेली अठरा वर्षे अमेरिकेत स्थायिक असल्यामुळे, माझा पालखी/वारीशी विशेष संबंध नव्हता. शिवाय, मी नुकतीच भारतातून परत आले होते. भारताची ट्रीप सर्व बाजूनीच खूप खर्चिक असते, पैसा आणि वेळ दोन्हीच्या बाबतीत. आणि आता तर भारतातून आल्यानंतर, नवीन नोकरीची नुकतीच सुरुवात झाली होती. एक आठवडा खूप विचार केला; कुठेतरी वाचलेलं आठवलं, 'If it's till in your mind, then it's worth taking the risk'. माझ्या नवऱ्याने मला खूप समजावून सांगण्याचा प्रयत्न केला की, तुला वाटतं तेवढी ही गोष्ट सोपी नाही. पण का कुणास ठाऊक, अंतर्मनात खूप प्रबळ इच्छा होता होती. हा खडतर प्रवास असणार, एक-दोन नाही तर तब्बल अठरा दिवसांचा! ... खूप विचार केला आणि माझ्या 'आतल्या मनाचं' ऐकायचं ठरवलं.

अमेरिकेतल्या न्यू जर्सीच्या आमच्या घरकुलात, आम्ही फक्त दोघेच आहोत. इथल्या या संसारात मागे लहान मुलं किंवा इतर जबाबदाऱ्या सध्यातरी नाहीत. आमचा एकवीस वर्षांचा मुलगा कौस्तुभ, कॉलेजच्या चौथ्या वर्षाला गेलाय, तोही उन्हाळा असल्यामुळे होस्टेलमधून घरी आला होता. त्यामुळे त्याच्या बाबांना त्याची सोबत होती.... मीच माझ्या मनाची, मनातल्या मनात समजूत घातली.

घराच्या दोघांची परवानगी मिळाल्यानंतर मित्रमंडळी, भारतातील सासरे आणि इतर नातेवाईक, ... इ. सगळ्यांना हळुहळु ही बातमी समजली. त्या सगळ्यांनाच खूप आश्चर्य वाटलं. काहींनी भुवया उंचावून तर काहींनी मोठा 'आ' वासून आश्चर्य व्यक्त केलं. 'माझं ऐकणार असशील तर जाऊ नको', पासून तर 'निव्वळ वेडेपणा आहे', पर्यंत नातेवाईक आणि मित्रमंडळीच्या मजबूत नकारात्मक प्रतिक्रिया ऐकल्या. माझ्या एका जीवलगत डॉक्टर मैत्रिणीने तर रात्री दोन वाजेपर्यंत, 'मी कां जाऊ नये आणि अस्वच्छतेमुळे शरीरावर कोणत्या प्रकारचे दुष्परिणाम होऊ शकतात', यावर भाष्य केलं. अर्थात यामागे असलेलं त्यांचं प्रेम आणि कळकळ मला जाणवत होती. पण का माहिती नाही, या सगळ्यांच्या नकारात्मक प्रतिक्रिया ऐकूनही, 'आळंदी ते पंढरपूर पायी वारी' पूर्ण करण्याचा माझा निर्धार कायम होता, किंबहुना 'सगळ्यांच्या नकारात्मक प्रतिक्रिया ऐकून', माझी इच्छाशक्ती जास्त प्रबळ होत गेली.

"कुतूहल, उत्कंठा, उत्सुकता आणि साहस (Adventure) अधिक व्यवस्थापन (Management)" अशी माझी वारीची सुरुवात होती. लाखो वारकऱ्यांची सोय कशी करतात, व्यवस्थापना कशी होते, ... इ. बदल खूप उत्सुकता होती. 'न्यू जर्सी'च्या 'मराठी विश्व' या मराठी

मंडळाच्या कार्यकारी मंडळात असताना गणपती किंवा दिवाळी किंवा तत्सम मोठ्या कार्यक्रमांना किती तयारी लागते, हे मी अगदी जवळून अनुभवलं आहे. वारीच्या तुलनेत केवळ १२००-१५०० लोक आणि केवळ एका दिवसाचा कार्यक्रम असूनदेखील, कित्येक दिवस, कितीतरी स्वयंसेवक झटत असतात. त्यासाठी कितीतरी meetings, इमेलस! सोबतच रुसवे-फुगवे, समज-गैरसमजदेखील! मग वारीमध्ये इतक्या मोठ्या प्रमाणात, लाखो लोक जेव्हा एकत्र येतात, तेव्हा ते इतके दिवस कुठे राहतात, त्यांची खाण्या-पिण्याची सोय कशी होते, कोण करतं? अशा अनेक गोष्टींची खूप उत्सुकता होती.

'भारतातील वारी' ही जगातील एकमेव गोष्ट आहे, की ज्यामध्ये लाखो लोक कोणाच्याही सूचनेशिवाय माऊलीसोबत चालतात, विसाव्यासाठी थांबतात. वर्षानुवर्षे ही परंपरा सुरु आहे. जुन्या रुढींचं सगळे पालन करतात आणि वारीचा आनंद घेतात.

'वारी'साठी भारतात जाण्याचं नक्की झालं. पुण्यातल्या नारायणपेठ मधील 'देशमुख दिंडी'मध्ये नाव नोंदवलं. (२६०० रु. भरले) व्यवस्थापक 'राजाभाऊ देवळणकर' यांनी प्रांजळपणे सगळ्या गोष्टींची पूर्वकल्पना दिली आणि शांतपणे माझ्या सगळ्या शंकांचं निरसन केलं. "सकाळी पाच-सहा वाजता (कधी कधी तर पहाटे ३-४ वाजता) उठून, थंड पाण्याने स्नान करावे लागेल. प्रातःविधीसाठी कमोड मिळणार नाही, कदाचित कधी बाहेरही जावं लागेल. झोपायला डोक्यावर छप्पर असेल, तंबूत रहावे लागणार नाही. धर्मशाळेत किंवा सार्वजनिक शाळांमध्ये (public schools) राहण्याची सोय होईल." इतक्या मोकळेपणाने आणि उघडपणे सगळ्या गोष्टींची कल्पना दिल्यामुळे 'मनाची' तयारी झाली. 'मनाची' तयारी झाल्यानंतर, आता 'बाकीची' तयारी सोपी होती.

भारतात जाण्याचं तिकीट काढलं आणि आता भारतात जाण्याची तयारी सुरु झाली. डॉक्टरांच्या सल्ल्याप्रमाणे मलेरियाच्या गोळ्या, Typhoid आणि Hepatitis A या प्रकारच्या लसी (vaccines), प्रतिकारशक्ती वाढावी म्हणून घेऊन आले.

व्यवस्थापकांनी कार्यक्रमाचे माहितीपत्रक, वेळापत्रक आणि सोबत नेण्याच्या सामानाची यादी पाठवली. त्या यादीप्रमाणे भारतात नेण्याच्या सामानाची खरेदी सुरु केली. चालण्याचे उत्तम शूज (walking shoes), झोपण्याची वळकटी (Sleeping bag), टॉर्च, खाण्यासाठी लागणारे पण लवकर खराब न होणारे (चिवडा, लाडू, सिरीयल बार्स, सुका मेवा, बिस्किट्स, लाहयांचा-मुरमुऱ्याचा चिवडा) पदार्थ, डासांसाठी ओडोमोस, wet wipes, Sunscreen lotion, रेनकोट, नेहमीची लागणारी औषधं,... अशी मोठीच्या मोठी खरेदी केली. भारतामध्ये उरलेल्या गोष्टी (बादली, वाटी, चमचा, चहाचा मग, कपडे वाळत घालण्याची दोरी, पावसाळी चपला,... इ.) खरेदी केल्या.

बघता बघता वारी सुरु होण्याचा दिवस उद्यावर येऊन ठेपला. सगळ्यात पहिला टप्पा होता, आळंदी ते पुणे... २८. ५ किलोमीटर्स.

आळंदीपर्यंत आम्ही गाडीने आलो.

क्रमशः

राजश्री कुलकर्णी

